

le estali. Nam Slovanom je kopal jamo, v katero sedaj sam padel.

Grof Cernin in cesarjevo pismo.

Avstrija in Francija.

Ze zadnji smo poročali, da je rekel naš zunanji minister grof Cernin odposlanstvu dunajskega obdinskega svetovalstva med drugim tudi to, da ga je francoski ministrski predsednik Klemanso nekoliko pred sedanjo ofenzivo na zapadu vprašal po zaupniku, ali je naša vlada pri volji za mirovna pogajanja ter da je nato grof Cernin odgovoril, da samo v tem slučaju, ako se Francija od ove zahtevi po Alzaciji in Loreni in ako se Nemčiji varuje posebno stanje. Objavili smo tudi odgovor Klemansoa grofu Cerninu, v katerem trdi Klemanso nasprotno, da je namreč — grof Cernin vprašal Klemansoa za pogoje, pod katerimi bi bila Francija pripravljena prijeti mirovne razgovore ter da so se nato na željo Avstrije že pričeli razgovori v Švici med grofom Revertero, zaupnikom našega cesarja, in francoskim majorjem generalnega štaba Armandom. Diplomatični boj med Parizom in Dunajem se je poostiril od dne do dne. Francosko ministristvo je priobčilo uradno izjavo, kateri pravi, da je avstrijski cesar Karel pritrđil lastnorodnem pismu na neko visoko osebo meseca septembra 1917 francoskim zahtevam glede Alzacije in Lorena. To trditve je avstrijska vlada takoj zavrnila in izjavila, da naš cesar ni v nobenem lastnorodnem pismu pritrđil francoskim zahtevam po Alzaciji in Loreni, ker niso upravičene ter da so trditve francoske vlade zlagane.

Ta odločno izjava avstrijske vlade, oziroma našega zunanjega ministra grofa Cernina, je napravila povsod velik utis in francoski vladi, oziroma Klemansou, ni preostajalo ničesar drugega, nego da to izjavo avstrijske vlade, če je resnična, ali vtakne mirno v žep, ali pa da doprinese dokaze za svojo trditve, da je naš cesar v resnici poslal neki visoki osebi lastnorodno pismo, v katerem bi bil priznal, da se zahteve Francije do Alzacije-Lorene upravičene ter da se hoče za nje potegovati pri svojem zavezniku, nemškemu cesarju. Veliko bolj bi pač bilo, če ti bil naš zunanji minister povedal takoj vse, kar je s tem v zvezi, namesto da se je pustil od Klemansoa potiskati k vedno novim izjavam, obrazložbam in pa razkritjem. Toda tega ni storil, marveč je s počasnim in cincajočim razkrivanjem dejstev, ki ni napravilo nobenega vtisa in tudi ni dostojanstveno, ker je bilo premalo natančna označba dogodkov, dosegel nasprotno od tega, kar je hotel in je vrhutega še tudi povzročil zunanjo krizo ter spravil še celo svojega vladarja v nemalo zadrego.

Pismo cesarja Karla.

Vrhunec teh zunanjepolitičnih zmešnjav, katere je povzročil grof Cernin, je pa sedaj uradna izjava Klemansoa z dne 12. aprila, v kateri objavlja besedilo lastnorodnega pisma našega cesarja, ki ga je sporočil princ Sikst Burbonski, svak našega cesarja, dne 31. marca 1917 francoskemu ministrskemu predsedniku Klemansou in ki se glasi:

"Moj ljubi Sikst! Tretje leto te vojne, ki je prineslo svetu toliko žalosti in trpljenja, se bliža svojemu koncu. Vsi narodi moje države so bolj kot kdaj edini v skupni volji braniti nedotaknjenost monarhije tudi za ceno najtežjih žrtev. Vслед njih delovanja in vsled velikosrčnega sodelovanja vseh narodnosti države se je mogla monarhija že skoro tri leta upirati najtežjim napadom. Nikdo ne bo mogel zantkati vojaških uspehov, ki so jih dosegle moje čete zlasti na balkanskih bojiščih. Francoska je s svoje strani

Predno je začela razgovor, je sina nežno ljubko pogladila po laseh, mu otrlila iz očesnih jamic drčajoče solze in ga objela materinsko neprisljuno krog vratu. O, kaka velikanska razlika med obnašanjem matere in neveste! Pri materi ljubezen, pri nevesti — usmiljenje . . .

Vojna je izpremenila ter predrugačila obraz ženinov za mater in nevesto. Materi je podvojila izguba otročjih oči ljubezen: nevestino srčno ljubav pa je pogreznila v nepremostljivi prepad golega usmiljenja. Kako čisto drugače je zadenela povest o sinovi nezgodi iz materinih ust, nego pred nekaj dnevi iz nevestinih.

Med pripovedovanjem so se uprle tolikrat materine oči v prazne sinove očesne jame, materina roka je gladila njegove lase, otroku so se udirale po obrazu solze hvalečnosti za pred drugimi mu skazano ljubezen. Te materine besede o slepem sinu, nje no ljubeče obnašanje je raztalilo tudi v moji za nekaj dni črnogledi duši ledenik, zrasel med dolino ljubezni in usmiljenja. Blagor, blagor, vsakemu invalidu, ki se še lahko privije na ljubeče materino srce. Vojna izpreminja, podira ter izpodkopava vse, še namogočnejše stavbe ljubezni: le trdnjava materine ljubezni kljubuje tudi vojni, se dviga, raste in kipi proti Onemu, ki nam je ustvaril materino srce.

Slepec-nadporočnik se je poročil. Nisem ga videl nikdar na ulici in spremstvu žene-usmiljenke, ampak matere. Vedila ga je, terno ga držel pod re-

pokazala odporno silo in junaštvo. Mi vsi obendujemo brez pridržka sijajno hrabrost njene armade in požrtvovalnost vsega francoskega naroda. Posebno prijeto mi je videti, da kljub temu, da smo sedaj nasprotniki, ne obstoja nobeno pravo nasprotstvo v naziranju in stremljenju moje države in Francoske, in da sem upravičen upati, da bo moje živahno sočutstvo za Francosko v soglasju z onim, ki vladajo po vsem svetu, za vso bodočnost preprečilo obnovitev vojnega stanja, za katero me ne more zadeti nobena odgovornost. V to svrhu in da natančno izrazim resničnost teh čustev, Te prosim, sporoči tajno in neuradno predsedniku francoske republike, da bom z vsemi sredstvi in uporabljajoč ves svoj osebni vpliv podpiral pri mojem zavezniku pravične zadeve in zahteve Francoske z ozirom na Alzacijo-Loreno. Kar se tiče Belgije, se mora obnoviti njena samostojnost. Obdržati mora vse svoje afriške posesti. S tem pa nočem vplivati vnaprej na vprašanje odškodnine, ki jo bo morala dobiti za utrepe izgube. Srbija se bo v svoji samostojnosti obnovila. Kot dokaz za našo dobro voljo smo pripravljene, dati ji, kolikor je to upravičeno, naravni dohod do Jadranskega morja, kakor tudi dalekosežne gospodarske prednosti. Kot prvi pogoj, ki se bo moral brezpogojno izpolniti, bo Avstro-Ogrska svojčas zahtevala, da opusti kraljevina Srbija v bodoče vsako zvezo s katerokoli družbo ali skupino, zlasti z Narodno Obrano, ali pa da zatrti taka združenja, ki so naperjena v svojih političnih ciljih na razkroj monarhije. Nadalje je pogoj, da preveči z vsemi razpoložljivimi sredstvi svoje moči vsako tako politično agitacijo bodisi v Srbiji, bodisi zunaj svojih mej in da prevzame dolžnost to storiti pod jamstvom četverosporzumovih držav. Dogodki v Rusiji me silijo, da si pridržim svoje misli o tem do dneva, ko bo tam postavljena zakonita in končno veljavna vlada. Razložil sem Ti tako svoje misli ter te bom prosil, da mi sporočiš po razgovoru z obema državama najprej mnenje Francoske in Anglije, da se na ta način pripravijo tla za sporazum, na čigar podlagi bi se mogli uvesti uradni razgovori in bi bilo moč priti do zadovoljstva vseh. Upam, da bomo z obeh strani v najkrajšem času napravili konec trpljenja toliko milijonov ljudi in toliko rodbin, ki žive v žalosti in strahu ter Te prosim, da se zanašas na moje živo in bratsko mišljenje. Karel."

Cernin taj.

Na to francosko uradno objavo je priobčil naš zunanji minister grof Cernin dne 12. aprila sledečo uradno izjavo: "Od francoskega ministrskega predsedstva dne 12. aprila 1918 objavljeno pismo Njegovega e. kr. Veličanstva je potrjeno. Označena „visoka oseba ni bilo Njegovo e. kr. Veličanstvo, marveč princ Sikst Burbonski. K besedilu pisma, katero je objavil Klemanso, izjavlja e. kr. ministristvo za zunanje zadeve na najvišji ukaz, da je pisalo Njegovo e. kr. Veličanstvo svojemu svaku princu Sikstu Burbonskemu spomladi 1917 zgolj osebno, zasebno rismo, ki ni obsegala nobenega naročila za princa, da naj posreduje pri predsedniku francoske republike ali sicer kje in da naj sporoči posiana mu sporočila naprej ter povzroči protizjave in jih sprejema. To pismo sicer ni omenilo belgijskega vprašanja ter je obsegalo z ozirom na Alzacijo-Loreno to-le točko: Zastavil bi bil ves svoj osebni vpliv v prilog francoskih zahtev po povrnitvi Alzacije-Lorene, če bi bile zahteve pravične. Zahteve pa niso pravične."

Iz vsega tega se pač jasno razvidi, da se je nek miroljubni cesar, odkar je zasedel prestol Habsburžanov, celo resno trudil za mir, da ga je pa pri tem ovirala nespretna roka njegove zunanje ministra grofa Cernina, ki je sedaj šel tje, kamor bi že dravno moral iti.

Iz vsega tega se je marsikje domnevalo, da je zvezniško razmerje med našim in nemškim cesarjem zrahljano. Uradna poročila pa zatrjujejo, da sta si

ko, ne oziraje se na poulično življenje. Marsikdo je postal in gledal molče sprehod slepca. Iz mnogih in mnogih ust je vrela in puhtela topla zahvala materinemu srcu.

Iz te slepečeve povesti je pognalo tudi v moji duši koprneče hrepenenje po ljubezni, ki prikipava edino le v življenju neusahljivega vrelega materinega srca. Odrekel sem se obilnemu vojaškemu kruhu, zahrepenel po domu v zakatno samotni grabi, katere mi pa hrani ter čuva moj največji zaklad in biser, materino srce . . .

Pač vsak invalid, kateremu ni oropela vojna še srca, se oklepa z vso še preostalo močjo zadnje rasline bilke v tem morju gorja — doma in materi. Izgub roke, noge, da še celo oči zamore nadomestiti otroku — mati. Hvali ti vedno vzor ljubezni, ki si nam podaril materino srce ter ga oblagodaril z nebeskimi vrlinami, ki podžigajo plamen materine ljubezni, da ne ugasne otroku do smrti, ki je začetek večno neskončne ljubezni. Da je pozidan ta slavospev materinemu srcu na skalo resnice, nam svedočijo stotisočere izpovedi vojnih invalidov. Te nesrečne žrtve brez rok, nog in oči — kam hrepenje, kje iščejo utene, tolažbe in zabave? Doma, na vedno gorkem ognjišču materinega srca. Svet nudi nara invalidom usmiljenje: naše matere pa nam pripenjajo izgubo telesnih udov in prestane bolečine vedno zlasti to kolaino — materine ljubezni!

cesar Karel in cesar Viljem zadnje dni brezjavno negotovljiva nezrahljana zavezniško zvezebo.

Ozdravljenje.

Najhujši bolnik je ozdravel, kavalirne Boga! — Bil je zluh in nem, njegove oči niso gledale, njegove roke so bile lesene, njegove noge so bile lezome, po celem telesu je imel gnilobo, ostudne gobe, želodec je imel pokvarjen, da ni več prebavljaj, tudi kri mu je že bila deloma zastrupljena. Zdaj pa je ozdravel popolnoma.

Kje boste iskali tega bolnika? Ne v daljni, topli Avstraliji, temveč v mrzli Avstriji je. Ča ne poznate?

Ali tisti, ki ozdravi, še pozna, še ve, kak je bil tedaj, ko je bil bolan? Ne dobro. Zato se tudi ti, naroda moj, zavedaj zdaj, da si bil bolan, da si bil najhujši bolnik, pa si ozdravel.

Bili smo gluhi, ko je šel glas svobode po Evropi, nismo ga slišali ne leta 1848, ne leta 1867. Leta 1917 pa smo ga slišali. In naše uho posluša zdaj te pesem že skoro eno leto, sveto pesem, katero je dal Bog peti vsem ljudem po svojem glasu, namreč po naši vesti:

Pravica — svoboda vsem!

Bili smo nemi. Ko so nas zaničevali, smo molčali. Ko so nas zatirali, smo bili tiho. Ko so nas morili, se nismo oglasili. Naše ustnice so bile stisnjene in naš hrbet upognjen! Zdaj pa smo se oglasili. Naši močje po občinskih zastopih, naše žene po svojih podpisih, so izpregovorili: Cela domovina odmeva enega glasu:

Pravica — svoboda vsem!

Naše oči so bile slepe. Ko je drugje že svetilo solnce svobode, so naše zaprte oči strmele v neviden mlaj nemške teme. Ko so se drugi na soncu gneli, smo mi prezebali v temnih nočeh sužnosti. Zdaj pa nam je padla tema z oči, naše ozdravljeno oko strmi:

Svetloba našim očem si, Jugoslavija, ti!

Roke so nam v sužnosti olesenele. Pridelovali smo kruh in smo ga dajali gospodom, oni pa so nam vračali kamen. Oni so zapovedovali, mi smo delali. Naš kruh je šel v usta in želodec naših gospodov, mi pa smo garali. Zdaj pa so oživele naše roke. Kar bomo pridelali, bomo za se pridelali, naš kruh bo naš, ker to zahteva:

Pravica — svoboda.

Naše noge so bile hrome. Nikdar nismo stali na njih. Le na gospode smo gledali, kdaj nas bodo vzdignili, povsod smo iskali opore gospodov. Vzdignili so nas toliko, da so nam lahko dali breo. Sedaj pa smo vrgli te berglje od sebe. Naše noge so močnejše dovolj, da nas nosijo. Stojmo sami, saj nas krepi:

Pravica — svoboda.

Po celem telesu smo bili gobavi. Na naših mehkih posebno, pa tudi v sredini smo imeli gnile mehurje — nemčurje. Njihov smrad se je širil, njihova gniloba se je hotela razpasti. Zdaj pa so nas poslali gospodje v kopel svetovne vojske. In odpadli so mehurji, ne, postrgali smo jih s svojega telesa. Telo je zdravo, gnili mehurji-nemčurji pa so se iztekli na tla, kjer bodo pohočeni in pozabljeni. Pohodila jih bo:

Pravica — svoboda.

Naš želodec je bil pokvarjen. Prsi so nas s svojo „visoko“ kulturo, krmili so nas s svojo „sprho“, da se nam je že želodec obračal. Zdaj pa nam je presedlo. Dovolj! Mi imamo svojo lastno hrano — svojo kulturo, ki ne smrdi po smodniku in krivično preliti krvi, kakor kultura gotovih ljudi. In še več take naše domače, prebavljive hrane nam bo dala:

Pravica — svoboda.

Našo kri so nam že zastrupljali. Na Koroškem so nam že tisoči zastrupljenih pomrli. Na ceh naši meji nam umirajo. Komaj se naš otrok v življenju vzbudi, že se ga hoče zastrupiti. Zdaj pa bo naša kri — naša, čista, ker jo bo izčistila:

Pravica — svoboda.

Kje na svetu pa je zdravnik, ki je znal vse te bolezniz ozdraviti? Kje se je izučil?

Vsi ga poznate, vsak ga ima. Imenuje se glas vesti in Bog sam ga je naučil, da govori:

Pravica — svoboda vsem!

A za vsakega bolnika je treba takozvanega recepta, s katerim zdravnik predpiše zdravilo. Mi že imamo tak recept — naša majnska deklaracija! — Ravnamo se vedno po tem receptu in zdravi bomo in svebodni bomo!